

Hrvatskom Metropoliti

In memoriam

Tužno je prodefilirao Zagreb — a po njemu i cijela Hrvatska — ispred odra Metropolite Bauera. Tužno, ali pobožno i dostojanstveno. Jednakim ga veličanstvenim mirom ispratiše Zagreb i Hrvatska pod vitko stupovlje Stjepanove katedrale.

Sve je to bilo tako različno, bitno različno od srpanjskog opijela i srpanjskih događaja. A i razumljivo je to. Gdje je nartarnja svijest o posjedovanju Istine i Pravde tamo je mir, stalozhenost, dostojanstvo i u borbi, i u progonima, i u gubicima. Gdje su privilegiji samo izvana osvojeni, a povlašteni položaji samo umjetno — pa i nepravedno — podržavani, tamo je uzrujavanje, nemir, potkopavanje. Poluistine se uvijek boje Istine, jer se one u svijetlu Istine tope, iščezavaju. A Crkva je katolička sama Istina, produžak utjelovljene Istine. Zato je zagrebački pogreb bio tako miran, a onaj na ušću Save u Dunav tako grozničav.

★

Nadbiskup Bauer je umro, ali je njegov duhovni lik ušao u dragocjenu ostavštinu hrvatskoga naroda. Ostavio je za sobom uzorni primjer duhovnoga pastira i duboko prekaljenog crkvenog čovjeka. A danas je to baština, koja se nikad ne može preskupo ocijeniti. Danas, kad postoji zaraza, da se svi problemi rješavaju izvana, silom i dosljedno tome se ne rješavaju. Danas, kad je napast tako velika — a neki joj i podlegoše — da se Crkvu i njene svećenike — odvodi s njenog specifičnog terena, njoj vlastitih sredstava i upućuje na tribinu — ili stolice — političke tehnike i površnog politikantstva.

I dr. Bauer se i kao svećenik bavio političkom tehnikom, ali je politiku napustio, a kao zagrebački nadbiskup — prednjačeći ostalim biskupima Hrvatske — potpisao je onaj historijski dekret, kojim svojem svećenstvu — svojim suradnicima u apostolatu — zabranjuje aktivnu specifično političku djelatnost. On je duboko razumio, da politika kao tehnika nije sama po sebi kadra da stvori ljude, nego da je ona sama takova, kakovi su ljudi koji ju nose, kakova su načela — ne, o kojima oni govore — nego koja oni inkarniraju. Da je prema tome glavna i najpotrebnija stvar uzgojiti ljude, izgraditi cjelovite, konkretne kršćane: kakva je namime jezgra takva će biti i djelatnost: agere sequitur esse. Naslov

je konačno sporedan. Ljudi — kršćani — nužno će stvoriti i politiku i cijeli društveni uređaj, u kojem će vladati načelo kršćanske PRAUDE i kršćanske ljubavi.*

Politička pak tehnika bez kršćanskih ljudi — pa i s »katoličkim« ili »kršćanskim« nadkrovljem ostat će prazna, u suštini i metodama nekršćanska, i stoga nužno — kratkovidna, nerealna unatoč prividne realnosti. Zato Crkva iskazuje najveće rodoljublje domovini, kada se — čuvajući ljubomorno svoju nutarnju slobodu, koncentrirajući sve svećeničke i svjetovnjačke sile KA — sva daje na izgradnju ljudi, na stvaranje kršćana. Jer konačnom sudbinom domovine ne odlučuju ni časkari, ni govordžije, ni pisari, ni sitni igrači političkih kombinacija, ni istrenirani »kompromisseries« — nego L j u d i.

★

Nadbiskup Bauer je bio pastir hrvatske Metropole, i to njenih najzapuštenijih ali i najsimpatičnijih dijelova: njene periferije. One, od koje mnogi u Središtu žive, a tako rijetki u Središtu na nju s ljubavlju misle. On, sin hrvatske provincije, znao je, da tamo šćućureni u sitne zidanice blatnoga Trnja, u mokre bokove Barutanskoga Jarka i izloženog Fratrovca, isprebacani po bezbrojnim uličicama glomazne Trešnjevke i zloglasne Kustošije, svetoduških uspona i maksimirske ledine, žive i životare njegovi Zagorci i susjedni Međumurci, kršni Ličani i opaljeni Dalmatinci, ljudi fesa i slavonske pjesme. Sve naš dobri hrvatski svijet, što ga bijeda i odsutnost socijalne politike gomilice ubaci u ralje neorganizovane urbanizacije i kapitalističke samovolje. Naš dobri svijet, u dubini još duše — većinom bar — kršćanski, hrvatski. Još, ali dokle? Dok ne pukne i ona zadnja možda još samo podsvijesna povezanost s prošlošću, s baštinjenom duševnošću. Dok gradska amoralnost i crvena destruktivnost sasvim ne sapnu duša, oko kojih se već tako snažno stežu. Dokle? Možda do slijedeće generacije. A onda? Onda apostazije u masama, poganski pojas oko zagrebačke katedrale, crveni obruč oko hrvatske metropole.

Sijedi je hrvatski metropolit taj problem uočio. On je diljem zagrebačke periferije razasuo najprije samostane, a za tim župe s periferijskim barakama i dvoranama. I oko njih se već počelo da okupljaju brojne gomile našeg radnoga svijeta. Počeo se već i oko njih da topi led civilizovanog barbarstva, kao što se nekoć oko sredovječnih samostana i crkava počeo da pitomi značaj primitivnih barbara. Sve brojnije su kršćanske i hrvatske duše, koje se kroz gustu, nesocijalnu koprenu periferije probijaju do Božjega svijetla. A bile bi još brojnije, daleko brojnije, kad bi

* Ni politika — ni narodna ni međunarodna — nije naime izuzetno područje, nad kojim može da stoji: amoralnost, što prevedeno redovito znači nemoralnost.

veći — bar trostruko veći — bio broj pastira i njihovih lajičkih suradnika, koji bi za tim dušama, dobrim radničkim dušama posegnuli u prljavu, prašnu svagdašnjicu periferije. Natpastir je duboko brazdu zaorao, na svima nama je da namrli primjer nastavimo, jer je posao velik, a problem — ozbiljan.

★

Svaki strateg ide za tim, da pogodi najvitalniju točku protivnikovu. Kad kolektiv nastoji da uništi ili apsorbira drugi kolektiv, on sve sile usredotočuje na to, da raskopa i rastvori njegovu dušu. A u prosuđivanju toga, što čini dušu, što čini najvitalniju srčiku jednog kolektiva, protivnik je prečesto daleko oštrovidniji od samog nosioca te duše. Nema sumnje da katolicizam sačinjava najintimniju jezgru hrvatske duše i da je on takó usko i nedjeljivo isprepleten s poviješću hrvatskoga zbivanja, te je postao jedan od bitnih nenadomjestivih elemenata hrvatske narodne individualnosti. Stoga nije čudo, što se protivnik odmah na nj okomio. I to smišljeno i stalno, unatoč kratkovidnosti — ili baš pomagan kratkovidnošću i naivnošću — nekih epigona.

Okomio se najviše na ono, po čem se ta duša dalje prenosi od pokoljenja do pokoljenja: na odgoj. Okomio se tim, što je rođitelje — te prve, naravne uzgojitelje — izvlastio iz mnogih osnovnih prava lišivši ih gotovo svakog utjecaja na službeni — vjerski, rodoljubni, moralni — uzgoj omladine, njihove, roditeljske omladine. Okomio se naročito tim, što je jedine kule roditeljskih prava i stvarnoga katoličkoga uzgoja — konfesijonalne škole, htio lišiti svake pravne i građanske vrijednosti. Nikakve smicalice nisu bile zaboravljene, nikakove šikanacije propuštane, i novčani pritisak i otvorene prijetnje, i zakonski nacrti i neodgovorni telefonski nalozi, sve je to bilo upotrebljavano, da se katoličkom konfesijonalnom školstvu u Hrvatskoj stavi nadgrobnni spomenik.

Ali se uvijek mjesto nadgrobnog spomenika nad njim našao lik lava, bijela glava starca Natpastira, hrvatskoga Metropolite Bauera. Koliko je puta on morao da svoj starački glas dignu u znak prosvjeda, da svoje iscrpljeno tijelo stavi u pokret, da tako spasi ovo ili ono osnovno pravo hrvatskog katoličkog školstva. I on je taj svoj glas neumorno i nefaljeno dizao. Bez ljudskog obzira, i na najvišim mjestima. Sa slobodom pravih Kristovih Pastira, kad se bore za osnovna vjerska i ljudska prava svojega stada. I mnogi od onih, koji su inače vični na prostracije i milošte, ostadoše zapanjeni nad tom neustrašivošću nemoćnoga starca. I Stari je Natpastir spasavo prava Crkve, prava istinske prosvjete, prava roditelja i prava savjesti, koliko se spasti dalo u onim vremenima, kad su osnovna načela etike bila smatrana samovoljom, a pusta samovolja osnovnim zakonom.

Ta je samovolja u svom amoralnom nasilju išla tako daleko, da je fizičkim terorom, sadističkim kopanjem po ljudskom tijelu, htjela da zaguši opravdano ogorčenje, nužni prosvjed pritisnute Pravde. Taj je pritisak počeo da prelazi sve granice. Nije ni čudo. Dolazio je s Istoka, a Orijent nije nikad duboko shvatio veličinu ljudske osobe, njeno božansko dostojanstvo, na kojem u svojim granicama ima da učestvuje i samo tijelo čovjekovo. Bizantu je uvijek bila tako blizu ideja i provedba »despodstva«. I kad se to gaženje ljudske osobe i čovjekova dostojanstva poput gnjusne močvare razlilo gotovo cijelom zemljom, kad je mnoga obitelj previjala svojima polomljena rebra te izbijene čeljusti, kad se mnogo selo počelo da ogleda za svojima »iščezlima«, jer je i »noć« u ta vremena stala najednom da »jede«, kad su »penzije« počele da rane, a premještanja se geometrijskom proporcijom umnažala, kad su se tamnice počele da pune, a njihovi zidovi da odjekuju, kad je pritisak postao crn kao ruka, koja ga je izvodila, a muk gotovo potpun, kao onaj u grobištu, tada je odjeknuo starički — ali pastirsko silni glas hrvatskoga Metropolitite: *dalje se ne može*. I njegov se glas — glas čovjeka nad izmrcvarenom braćom, glas rodoljuba nad iznakaženom domovinom, glas nadbiskupa nad sapinjanom Crkvom — probio kroz sve organizovane labirinte agencijskih laži, kroz sve smicalice izvještačenih komuniqueja. Probio se i odjeknuo domovinom, Evropom, Svijetom. I jedan se kolos besavjesnih laži u očima svjetskog javnog mišljenja počeo da ruši . . . Metropolita je Hrvatske — pogaženoj Istini i Pravdi izviojstio zadovoljštinu.

Dr. Bauer je napustio politiku, Nadbiskup Bauer je svom kleru zabranio politiku, ali Nadbiskup Bauer nije napustio, niti zabranio hrvatskog rodoljublja. On je i kao čovjek, a još više kao katolički pastir duša znao, da je ljubav prema domovini jedna od osnovnih građanskih dužnosti kršćanske etike, jedna od velikih socijalnih kreposti kršćanskog morala. Znao je da suosjećati s domovinom, suosjećati s narodom, s cijelim narodom, ustajati na obranu najosnovnijih prava svojega naroda, demaskirati nasilje i sistematsku laž nije pitanje politike, nego elementarne etike, i da Crkva — kao »tvrđa istine« i braniteljica Pravde — takovo zbivanje ne može promatrati ravnodušno, kao što ga nije ravnodušno promatrala ni nekoć, na drugom kraju Evrope, u osobi svog kardinala — velikog Mercier-a. Historijski list hrvatskoga Metropolitite dostojan je pendant držanju belgijskoga Primasa. Bauer je kao duhovni pastir prestao biti politik, ali je ostao žarki hrvatski rodoljub.

Da istakne svoju neprolaznost, francuski je dvor iza smrti kraljeve s ponosom isticao: »Le roi est mort, vive le roi«. Ta je trajnost kod dinastijâ ipak samo prividna. Crkva se može da podiči pravom neprolaznošću. S mnogo više istine može ona da kliče: »Nadbiskup je umro, živio Nadbiskup.«

Živio Nadbiskup, jer stari sijedi pastir hrvatske metropole još i dalje živi u duhovnom životu Crkve u Hrvatskoj. Njegove tople euharistijske adoracije još i danas struje u mističnom životu zagrebačke dijeceze. Njegove molitve pred otkritim licem Jaganjca još i danas — i sigurno žarče nego ikada — lebde nad njegovim sjemeništim, kojima je on posvetio najbolju od najboljih svojih pažnja, jer je znao, da se konačno u kleru odigrava budućnost Crkve u jednom narodu.

Živi pokojni Nadpastir u svome Nasljedniku. Ovaj je kao simbol vječne obnove, vječnog pomlađivanja katoličke Crkve. I pokojni se Metropolit Hrvatske sigurno moli i sklopljene ruke na blagoslov pruža, da se sve snage hrvatskoga katolicizma u međusobnom poštovanju i ljubavi obnove, da se pomlađenim i produhovljenim silama oko novog hrvatskog Metropolitite zbiju: za izgradnju Krista u srcima, domovima, i društvenom poretku Hrvatske.

Hrvatski je Metropolita umro, živio hrvatski Metropolita.

Catholicus